

УДК: 631.531.1.027:[631.531.011:635.652]

А. А. Посдинцева

Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва

ВПЛИВ ПРОТРУЙНИКІВ НА ПОСІВНІ ЯКОСТІ НАСІННЯ КВАСОЛІ

Квасоля – цінна зернобобова культура, яку широко використовують у нашій країні. У їжу застосовують насіння та зелені боби і свіжому, і в консервованому вигляді. Насіння квасолі містить 28–30 % білка, 40–45 % вуглеводів. На корм рослину майже не використовують. Через вміст у недозрілих зелених бобах, зеленій масі і насінні отруйних речовин тварини квасоллю не поїдають. На корм застосовують зелену масу тільки азійської квасолі.

Агротехнічне значення квасолі визначають її здатністю накопичувати в ґрунті азот. Рослина квасолі засвоює азот із повітря, залишаючи після себе 60–90 кг/га біологічно активного азоту. Як просапна зернобобова культура квасоля добрий попередник для кукурудзи, ярих зернових та інших культур.

В Україні основні посіви квасолі зосереджені в Закарпатській, Одеській, Запорізькій, Київській і Хмельницькій областях.

Незважаючи на велику кількість різноманітних переваг квасолі звичайної як цінної високобілкової культури, обсяги промислового виробництва в країні залишаються недостатніми, її вирощують в основному тільки на присадибних ділянках. Основною причиною цього є низька продуктивність культури, відсутність сортів та належної техніки для механізованого збирання. Для одержання високих урожаїв квасолі необхідно розміщувати її на чистих від бур'янів полях. Кращим попередником для рослини є зернові та просапні культури.

Система обробітку ґрунту під квасоллю мало відрізняється від обробітку під інші зернобобові культури. Найефективніша у процесі вирощування квасолі рання зяблева оранка, пізня оранка спричинює значне зниження врожайності.

Протягом останніх років посівні площі під квасоллю різко збільшилися. З 2016 р. посівні площі вирости з 53 тис. га до 74 тис. га у 2019 р. За прогнозами аналітиків, до 2021 р. можливе подальше збільшення посівних площ під квасолею до 85 тис. га. В Україні вже скоро для культури буде відкрито нові експортні можливості, зокрема, ринки Бразилії і Колумбії.

Одна з основних причин втрати врожаїв квасолі є ураження її різними хворобами бактеріального, грибного та вірусного походження. Серед грибних хвороб квасолі фузаріоз займає особливе місце. Згідно з літературними даними основними типами кореневої гнилі квасолі є: фузаріозна, пітіозна, ризоктоніозна й аскохітозна. Найбільш поширена і шкідлива є фузаріозна коренева гниль, розвиток якої в окремі роки може сягати до 38–50 %, що призводить до суттєвого зниження врожайності. Збудниками фузаріозу є гриби з роду *Fusarium* Link.

Дослідження з вивчення впливу протруйників на посівні якості насіння квасолі були проведені в умовах ДП ДГ «Елітне» Інституту рослинництва ім. В. Я. Юр'єва. Передпосівну обробку насіння квасолі здійснювали двома хімічними препаратами: Фундазол з н.в. 2,0 кг/т та Максим XL з н.в. 1,0 л/т.

Найнижчу польову схожість установили на інфекційному фоні сорту Мавка – 60,3 %, а найвищу на сорті Веселка – 85,4 %. У варіантах із застосуванням протруйника Максим XL найкращу польову схожість мав сорт Cold mary – 90,0 %, найнижчу – сорт Отрада – 72,0 %. У варіантах з протруйником Фундазол найвищу схожість виявлено в сорту Самбреро – 91,0 %, найменшу в сорту Емма – 73,0 %.

Слід відзначити, що на контролі без використання захисних заходів, без інфекційного фону найкращу схожість мав сорт Gold mary – 89,0 %, найнижчу сорт Limilight – 68,0 %.

Облік ураженості рослин квасолі кореневими гнилями свідчить, що великий відсоток уражених рослин грибами з роду *Fusarium* Link., виявлено на інфекційному фоні у фазі трійчатого листка на сортах: Галактика – 40,3 %, Надія – 20,5 % та Несподіванка – 39,1 %.

Під час вивчення динаміки розвитку корневих гнилей квасолі в умовах 2019 р. установлено найбільший бал розвитку хвороби у варіанті із сортом Limilight. У варіантах із застосуванням протруйника Максим XL розвиток хвороби становив 1 бал (4–6 %) у період сходів, 1 бал (4–6 %) у період бутонізації та 2 бали (8–10 %) у період збору врожаю. У варіантах із застосуванням Фундазолу розвиток хвороби був дещо вищим (до 14–16 %). Найкращу ефективність в обмеженні розвитку корневих гнилей квасолі показав протруйник Максим XL. Вивчення цього питання потребує подальших досліджень для встановлення науково обґрунтованих рекомендацій щодо застосування протруйників на квасолі для обмеження розвитку корневих гнилей.

УДК: 632.754 (477.7)

Л. В. Попова, Л. М. Попова

Одеський державний аграрний університет

**ПОШИРЕННЯ ПЛАТАНОВОГО КЛОПА-МЕРЕЖИВНИЦІ
CORYTHUCHA CILIATA (SAY, 1832) В ПІВДЕННОМУ СТЕПУ УКРАЇНИ**

Одним із небезпечних інвазійних шкідників, який сьогодні серйозно загрожує декоративним міським насадженням, є платановий клоп-мереживниця *Corythucha ciliata* (Say, 1832). З 1964 р. шкідник активно поширюється Європою. На цей час його виявлено в Італії, Словенії, Іспанії, Франції, Німеччині, Болгарії, Австрії, Сербії, Чехії, Греції, Угорщині, Хорватії, Швейцарії, Словаччині, Португалії, у південно-західній частині України (Gninenko, 2007), а також в Австралії, Південній Кореї, Японії та Китаї.